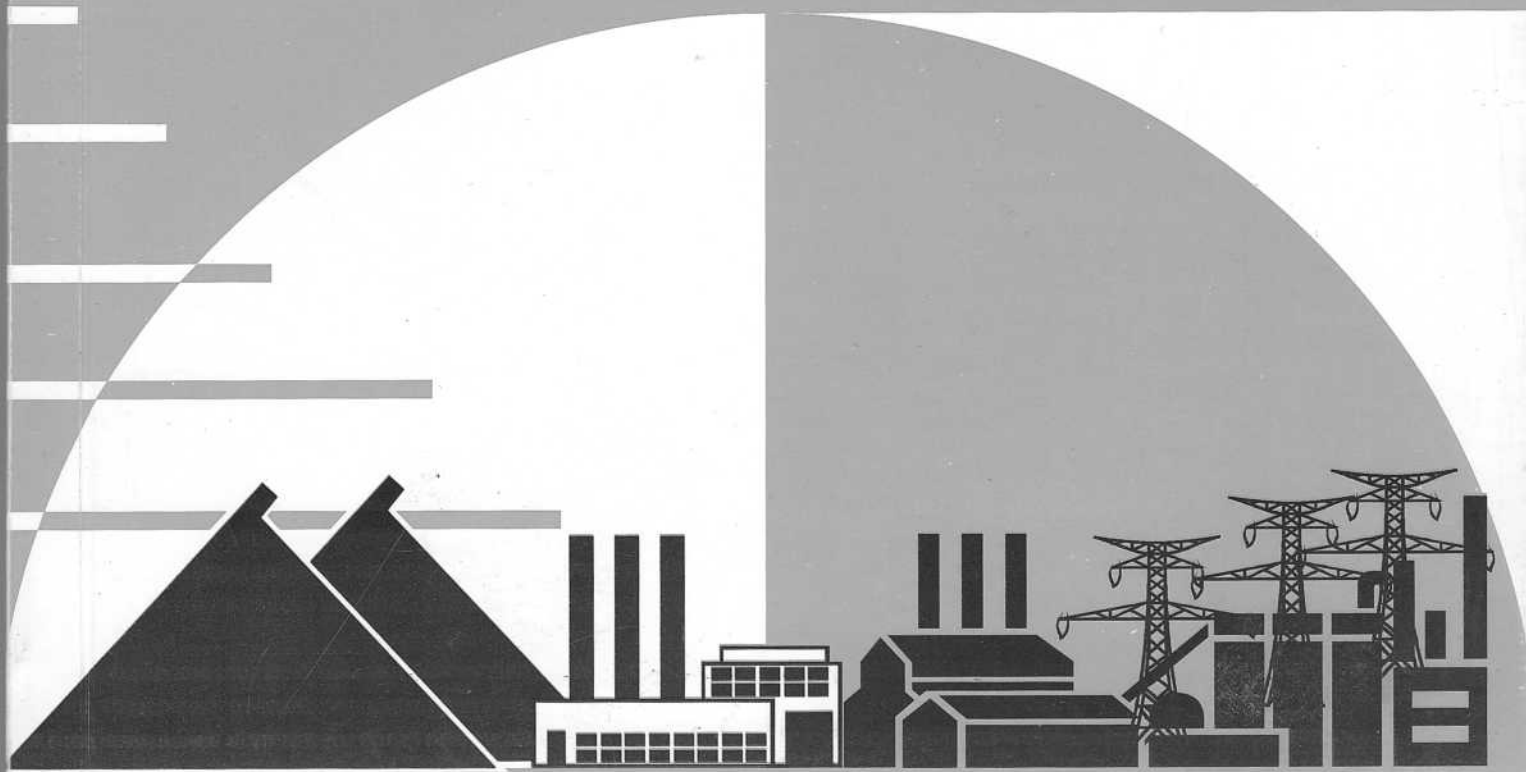

ISSN 1817-3772

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК ДОНБАСУ

науковий журнал

2013

№2(32)

Зміст

НАУКОВІ СТАТТІ*

Соціально-економічні проблеми Донбасу

1. Чеботарьова Н. М., Калюжна О. О. Вплив прямих іноземних інвестицій на соціально-економічний розвиток Луганської області 4
2. Светлична Т. В. Інвестиційна привабливість Донецького регіону: проблеми та перспективи 10

Економічна теорія

3. Елкина В. Н. Самоорганизация бизнес-сообщества – эффективный инструмент развития малого и среднего предпринимательства и средство снижения транзакционных издержек 10

Міжнародна та регіональна економіка

4. Павлов К. В. Патологические социально-экономические процессы: территориальный аспект 2
5. Попов В. Д. Электронное обучение на предприятиях малого и среднего бизнеса 30
6. Асадуллина Н. Р. Развитие интеграционных процессов в инновационной сфере в республике Узбекистан 4
7. Медвідь В. Ю. Систематизація інструментів економічного регулювання регіонального розвитку 53
8. Растворцева С. Н., Ларионова М. В. Определение степени взаимодействия сил в агломерационных процессах регионов России 58
9. Дуда Т. Т., Троц І. В. Порівняльна рейтингова оцінка фінансового стану машинобудівних підприємств Хмельниччини 63
10. Грищенко С. І. Моделювання стійкого розвитку економіки регіонів на основі транспортно-логістичних систем 69
11. Кудріна О. Ю. Плюси та мінуси процесів розвитку сучасної регіональної промислової політики 73

Фінанси

12. Величко О. В. Бюджетний механізм забезпечення розвитку соціальної інфраструктури 79
13. Дзюба О. М. Необоротні активи комерційного банку: економічна сутність в умовах сучасного облікового законодавства 87
14. Ластовенко А. В. Теоретичні аспекти визначення суті інвестиційного капіталу в сучасних умовах 92
15. Боровик П. М., Нікітченко К. С. Сучасні проблеми справляння податку на прибуток підприємств 96
16. Гришова І. Ю., Щербата М. Ю. Аналітичне забезпечення управління структурою оборотних активів молокопереробних підприємств 101
17. Колупасва І. В., Шелест О. Л. Спрощена система оподаткування: сучасний стан та вплив на стимулювання підприємницької діяльності в Україні 107
18. Максимова Н. О. Особливості реформування податкової системи України за умов дії Податкового кодексу 112
19. Касьянова В. О. Амортизація основних засобів: методи нарахування та організація обліку 117

Маркетинг

20. Резнікова О. С. До визначення поняття „конкурентоспроможність підприємства” в умовах глобалізації 123
21. Наумова О. Е. Підвищення ролі маркетингових інформаційних систем при забезпеченні ефективного управління маркетингом підприємства 129
22. Федорова С. В. Удосконалення діючих методів ціноутворення на підприємствах харчової промисловості регіону ... 135
23. Зайцева Л. О. Вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на конкурентоспроможність підприємств легкої промисловості 140
24. Аранчій В. І., Перегятко І. В. Сучасний стан і перспективи розвитку виробництва та переробки олійних культур в Україні 145
25. Штимер Л. Т. Сучасний стан розвитку м'ясопродуктового підкомплексу України 152
26. Мірошніченко К. М. Основні проблеми розвитку маркетингу на переробних підприємствах борошномельної галузі в сучасних умовах господарювання 156

Менеджмент

27. Коваленко Н. В., Мархайчук М. М. Забезпечення балансу інтересів суб'єктів інвестиційного процесу як фактор підвищення інвестиційної привабливості підприємства 162
28. Єрмакова А. О. Методичні підходи до діагностики і аналізу економічної стійкості борошномельних підприємств 168
29. Бондар Ю. А. Впровадження екологічного аудиту в Україні 172
30. Гайдамака О. М., Лебідь В. М. Формування дорадчими службами інформаційного простору в аграрному секторі економіки України 176

Менеджмент інновацій

31. Гонтова Н. В. Дослідження циклічності процесу адаптації підприємства до інноваційного розвитку 179
32. Ляшенко В. І., Землянкін А. І., Підоричева І. Ю. Європейська система моніторингу інноваційної діяльності: особливості та можливості використання в Україні 191
33. Тараненко І. В., Таранець Є. І. Вплив інноваційного маркетингу на дифузію інновацій та конкурентоспроможність в глобальній економіці 200
34. Матросова Л. М. Інноваційний розвиток економіки 206
35. Ковальчук В. В., Яринчак О. П. Деякі аспекти удосконалення системи енергоменеджменту в Україні 210

Менеджмент персоналу

36. Хитра О. В., Кобилянко Т. В. Особливості функціонування креативних команд у сучасних умовах господарювання 216
37. Полковников С. А. Социодинамика как фактор формирования технологического уклада 220
38. Сочинська-Сибірцева І. М. Вдосконалення технології управління персоналом на машинобудівних підприємствах .. 229

* – статті друкуються в авторській редакції

УДК 338.43.02(477)

О.М. Гайдамака,

кандидат економічних наук,

В.М. Лебідь,

кандидат економічних наук,

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,

м. Луганськ

ФОРМУВАННЯ ДОРАДЧИМИ СЛУЖБАМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Реформування сільськогосподарського сектору економіки, поява реальних власників майна і землі, які отримали можливість самостійно господарювати і розпоряджатися виробленою продукцією, зумовило виникнення порівняно нового суспільного явища в Україні - сільськогосподарського дорадництва. Висока соціально-економічна значущість і ефективність сільськогосподарської дорадчої діяльності доведена історичним досвідом функціонування служби в багатьох країнах світу.

Україна займає важливе місце серед Європейських країн, їй належить 19,4 % сільськогосподарських угідь, в тому числі 27,3 % ріллі від її загальної площі в Європі. Розмір сільськогосподарських угідь в розрахунку на 100 осіб населення України перевищує середній показник у Європі в 1,9 рази, Франції - в 1,6 рази, Німеччині - у 3,8 рази. В Україні виробляється 13 % зерна, 21 % цукрових буряків та картоплі, 24 % соняшнику [1].

Природний потенціал земельних угідь, трудові ресурси, працездатність українського селянина можуть повністю забезпечити потреби населення України в продуктах харчування. Однак, починаючи з 1990 р., виробництво основних видів продукції рослинництва і тваринництва істотно скоротилось.

Зменшення виробництва агропродовольчої продукції, високі ціни при низькій платоспроможності населення спричинили різке скорочення споживання основних продуктів харчування, що зумовило зменшення народжуваності та зростання смертності.

Реформи в аграрному секторі економіки України викликали не тільки змінити відносини власності на селі, а й створили сприятливі умови для прибуткової діяльності приватних господарів, збільшення доходів сільського населення. Цієї мети можна досягти через підвищення рівня знань та практичних навичок аграрних виробників, вирішення проблем зайнятості людей та формування необхідної ринкової інфраструктури у сільській місцевості, що допомогло б приватним господарям вільно почуватися в ринкових умовах.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що одним із напрямків державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, як свідчить досвід розвинутих країн, є діяльність сільськогосподарських дорадчих служб. На сьогодні сільгоспвиробники задля того, щоб вести ефективну діяльність, повинні мати оперативну економічну, юридичну, технологічну та іншу інформацію, яка б давала змогу чітко орієнтуватися у досить динамічній ринковій ситуації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми розвитку дорадчих служб та їх роль у соціально-економічних перетвореннях на селі знаходять своє відображення у публікаціях таких науковців: І.А. Абрамова, А.А. Брояка, А.І. Бучацький, В. Волошко, О.А. Галич, В.М. Кабанець, О.М. Коваль, І.П. Кудінова, П.М. Музика, С.М. Сердюк, О.О. Сосновська [1-7] та ін. Але питання впливу функціонування дорадчих служб на формування інформаційного простору та інноваційний розвиток аграрного сектору економіки є недостатньо визначеним і потребує подальшої розробки та дослідження в умовах інтеграції економіки України у європейський та світовий ринок.

Метою статті є визначення ролі дорадчих служб у формуванні інформаційного простору в аграрному секторі економіки України.

Виклад основного матеріалу. У нових економічних умовах одним з основних важелів управління інноваційним розвитком агропромислового виробництва виступає дорадча діяльність працівників державних органів управління, дорадчих служб, наукових і освітніх закладів аграрного спрямування, агротехсервісних та агро-консалтингових формувань.

Ринок інформаційних ресурсів, що набуває інтенсивного поширення в Україні, надає можливості товаровиробникам отримання різноманітної інформації. Інтеграція аграрного сектору економіки України в європейський і світовий економічний простір потребує переходу на міжнародні стандарти, а також налагодження зв'язків та співпраці між міжнародними та вітчизняними інформаційними центрами в частині обміну ринковою, науковою та технічною інформацією.

Товаровиробникам сільськогосподарської продукції необхідно досконало орієнтуватися в законодавчому полі, прогнозних показниках виробництва і збуту, географії цін на продукцію та ресурси з тим, щоб визначити стратегію розвитку господарства, впроваджувати і використовувати нові технології, тактично правильно будувати виробничі, заготівельно-збутові і фінансові взаємовідносини.

На сьогодні перед селянами постають дві проблеми. По-перше, журнали, газети не містять усієї потрібної інформації (законодавчої, економічної і т. ін.), крім того, пошук необхідної інформації потребує час, якого й так не вистачає селянину. По-друге, значна кількість селян не має спеціальної освіти, що створює значні труднощі при тлумаченні тієї чи іншої інформації (особливо юридичної, економічної). Отже головним джерелом отримання інформації, причому конкретної і в простій, зрозумілій формі, є інформаційно-консультаційні, або дорадчі служби.

Ще одним з найважливіших аспектів діяльності дорадчих служб як регіональних інформаційно-консультаційних центрів є здійснення науково-

методичного забезпечення органів державного управління через розробку різноманітних програм розвитку конкретних галузей економіки, проектів розпоряджень, методичних рекомендацій і т. ін.

Дорадчою службою повинен проводитися постійний моніторинг процесів, що відбуваються як усередині її самої, так і за її межами з метою удосконалювання діяльності, виконання місії, стратегічних і тактичних завдань.

Макрооточення формує загальне підґрунтя діяльності організації. Насамперед воно визначається внутрішньою і зовнішньою політикою держави, станом національної економіки, права, соціальної сфери, науки, техніки і т.ін. Безпосереднє оточення організації представлене конкретними суб'єктами ринку - покупцями (користувачами) її продукції і послуг, постачальниками, партнерами (підрядчиками) і конкурентами.

По відношенню до зовнішнього середовища дорадча служба повинна, з одного боку збирати, обробляти позитивну інформацію, необхідну для виконання її співробітниками своїх професійних функцій. З іншого боку, необхідні збір і аналіз інформації, що містить у собі загрози для її діяльності. Цілком можливо, що ці загрози можуть виходити із політики, макроекономіки, окремих сфер бізнесу і конкурентів.

Пошук інформації в зовнішніх джерелах може бути досить трудомістким, рутинним і дорогим заходом. У рамках формування державної системи дорадчої діяльності в Україні доступ регіональних дорадчих служб до багатьох джерел науково-технічної інформації повинен бути в максимальній мірі спрощений. У цьому зв'язку повинна ефективно працювати відповідна державна служба поширення інформації. Такі функції можуть бути покладені на діючу Асоціацію сільськогосподарських дорадчих служб України .

У структурі регіональних і районних дорадчих служб доцільно сформувати відділи моніторингу, завданням яких буде пошук, відстеження і збір необхідної інформації в зовнішніх джерелах. Це стосується інформації щодо змін у державному і регіональному законодавстві; прийняття органами виконавчої влади відповідних нормативних документів; науково-технічних

розробок, що ведуться в нашій країні і за рубежом, їх результатів; нових програмних продуктів, видань і публікацій прикладного характеру; цінової кон'юнктури на місцевих і регіональних ринках сільськогосподарської продукції, сировини і продовольства; стану ринку землі, сільськогосподарської техніки, паливо-мастильних матеріалів, мінеральних добрив, насіння, засобів захисту рослин і т.ін.; умов кредитування і страхування сільськогосподарських товаровиробників; умов державної підтримки товаровиробників тощо [2].

Дана робота повинна проводитися відділами моніторингу на основі планових завдань і поточних звернень дорадників. Дорадники, будучи користувачами спеціальної інформації, зможуть її самостійно аналізувати і використовувати в роботі з клієнтами.

Одне з основних завдань дорадчих служб — це консультування аграрних виробників. Консультування — це професійна робота, яка пов'язана з наданням незалежних і об'єктивних порад та технічної допомоги клієнтам у вирішенні їх управлінських та ділових проблем, оптимізації їх бізнесу, підвищенні ефективності виробництва сільськогосподарських підприємств [1].

У країнах з розвинутою ринковою економікою запрошення професійних дорадників є престижним, воно свідчить про стійкий фінансовий стан підприємства і високу ділову культуру його керівництва. Відсутність дорадників при розробці відповідального рішення там розглядається так само, як, наприклад, відсутність архітектора при розробці проекту будинку або лікаря при лікуванні хворого.

Консультування клієнта дорадчою службою у більшості випадків є постійним процесом. Визначивши проблеми товаровиробника, дорадник розробляє варіанти рішень, остаточний вибір здійснює сам клієнт. За прийнятим даним рішенням товаровиробник розробляє стратегію й одержує результат.

Результат аналізується з метою виявлення нових проблем, що вимагають втручання дорадника, або (при позитивних результатах) матеріали аналізу можуть бути корисні при консультуванні інших товаровиробників.

Чим більше розвивається в країні аграрний бізнес, тим більше виникає потреба у дорадчих послугах. Особливо це стосується нашої країни, в якій співіснують надлишок підприємницької креативності на всіх рівнях і величезний дефіцит суто менеджерських знань та умінь. Отже, в ситуації, що склалася, аграрні виробники потребують сторонньої допомоги для компенсації недостатньої кваліфікації власних фахівців.

У ситуації, коли зростає конкурентна боротьба, вже не можна діяти за принципом «давайте діяти, а там хай будь-що буде». Без розробки стратегічних планів і їх впровадження можна займатися бізнесом якийсь час, але не довгостроково. Тому без стратегічного дорадництва не обійтися. Отже, як бачимо, дорадництво в Україні росте разом з економікою і є ознакою її оздоровлення та соціально-економічної та психологічної стабілізації в країні.

Оцінку ефективності роботи дорадчої служби варто розглядати як перевірку відповідності результатів дорадчої діяльності тим цілям, що стоять перед службою як перед одним з основних інструментів аграрної політики. Отже, об'єктивна система показників ефективності повинна забезпечувати оцінку відповідності результатів роботи дорадчої служби, задачі росту національного доходу країни, тобто задачі максимізації суспільного ефекту.

Більшість товаровиробників націлені на одержання максимального прибутку від своєї діяльності. Однак окремі клієнти або їх групи можуть мати й іншу мету: збереження життєвого укладу, соціальний розвиток місцевого співтовариства, створення сприятливого навколишнього середовища і т.ін.

Кінцевий результат функціонування служби визначається через результати діяльності сільського товаровиробника. У той же час інтереси самої служби можуть вступати в деяке протиріччя з інтересами клієнтів (особливо у випадку платності послуг). Тобто діяльність служби може бути спрямована на реалізацію своїх власних комерційних інтересів шляхом отримання необґрунтованих додаткових доходів. Цей небезпечний для служби шлях неминуче веде до втрати довіри клієнта.

При рішенні питання про вибір джерел і про умови фінансування необхідно орієнтуватися на кінцеві результати, кращі для клієнта. У той же час не слід забувати і про інтереси самої служби. Іншими словами, необхідно оптимально поєднувати інтереси всіх учасників дорадчої діяльності, маючи на увазі максимальний загальний кінцевий результат.

Висновки. Таким чином головним напрямком діяльності дорадчої служби у формуванні інформаційної системи є:

- забезпечення попиту АПК і сільського населення в інформації і порадах законодавчого, економічного, технологічного і соціального характеру з метою підвищення їх конкурентоспроможності;
- удосконалення управління та підвищення ефективності прийняття рішень на основі використання достовірної інформації, прогнозування та моделювання;
- забезпечення інтеграції у світовий інформаційний простір;
- покращення системи оцінки та моніторингу інформаційних потреб різних груп учасників аграрного сектору України.

Все це буде сприяти покращенню соціально-економічного стану на селі та конкурентоздатності аграрного сектору економіки України.

1. **Галич О.А.** Сільськогосподарське дорадництво / О.А. Галич, О.О. Сосновська.- Навч.посібник. - К.:Центр учбової літератури, 2007 - 368с.
2. **Брояка А. А.** Моніторинг сільськогосподарських дорадчих послуг: показники якості та ефективності / А. А. Брояка // Економіка АПК. – 2008. – № 11. – С. 26–29.
3. **Будник, О. А.** До питання про посилення інформаційно- консультативної підтримки регіонального аграрного підприємства / О. М. Будник // Вісн. Сумського нац. аграр. ун-ту. – 2005. – № 6/7. – С. 156–161.
4. **Кабанець В. М.** Дорадництво – інтеграція науки, навчання і виробництва / В. М. Кабанець, В. М. Барліт // "Аграрний форум – 2006". – 2006. – № 9. – С. 52.
5. **Кудінова І. П.** Роль та особливості сільськогосподарської дорадчої діяльності в Україні / І. П. Кудінова // Наука і методика: зб. на- ук.-метод. праць. – 2008. – № 13. – С. 87–91.
6. **Музика П. М.** Дорадча служба та інноваційний ринок / П. М. Музика // Економіка АПК. – 2004. – № 3. – С. 64–68.
7. **Середюк С. М.** Інформаційно-консультаційна діяльність як ефективний засіб впровадження нововведень в агропромислове виробництво / С. М. Середюк // Наук. вісн. Національного аграр. ун-ту. – 2006. – № 110. – С. 191–198.

Гайдамака О.М., Лебідь В.М. Формування дорадчими службами інформаційного простору в аграрному секторі економіки України

У статті розглянуто роль дорадчих служб у формуванні інформаційного простору в аграрному секторі України та надані пропозиції щодо напрямків удосконалення інформаційного забезпечення товаровиробника сільськогосподарської продукції з метою покращення соціально-економічного стану сільськогосподарського виробництва та підвищення його конкурентоздатності.

Ключові слова: дорадча служба, інформаційний простір, ефективність, управлінське рішення, конкурентоздатність

Гайдамака О.М., Лебедь В.М. Формирование совещательными службами информационного пространства в аграрном секторе экономики Украины

В статье рассмотрена роль совещательных служб в формировании информационного пространства в аграрном секторе Украины и предоставлены предложения относительно направлений усовершенствования информационного обеспечения товаропроизводителя сельскохозяйственной продукции с целью улучшения социально-экономического состояния сельскохозяйственного производства и повышение его конкурентоспособности.

Ключевые слова: совещательная служба, информационное пространство, эффективность, управленческое решение, конкурентоспособность

Gaydamaka O.M., Lebid' V.M. Forming of informative space deliberative services in the agrarian sector of economy of Ukraine

In the article the role of deliberative services is considered in forming of informative space in the agrarian sector of Ukraine and suggestions are given in relation to directions of improvement of the informative providing of commodity producer of agricultural product with the purpose of improvement of the socio-economic state of agricultural and increase of his competitiveness.

Keywords: deliberative service, informative space, efficiency, administrative decision, competitiveness